

**بیدارشدگان
و کاوشی درباره توبه**

ابوالفضل بهشتی

بهشتی، ابوالفضل، ۱۳۳۹ -

بیدارشدگان و کاوشی درباره توبه / ابوالفضل بهشتی. - قم: نسیم بهشت، ۱۳۸۸.

۱۴۰ ص.

ISBN: 978 - 600- 90285 - 8 - 0 ریال: ۱۲۵۰۰

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.

کتاب‌نامه: ص. [۱۳۵] - [۱۳۶]؛ همچنین به صورت زیرنویس.

۱. توبه (اسلام). ۲. توبه (اسلام) - جنبه‌های قرآنی. ۳. توبه (اسلام) - احادیث.

۴. توبه‌کاران. الف. عنوان.

۲۹۷/۴۶۴

BP ۲۲۵/۷ ب ۹ ب ۹

بیدارشدگان و کاوشی درباره توبه

- نویسنده: ابوالفضل بهشتی
- ناشر: نسیم بهشت
- طراح جلد: حسن محمودی
- چاپ و صحافی: مؤسسه بوستان کتاب
- نوبت چاپ: اول - بهار ۱۳۸۸
- شمارگان: ۳۰۰۰
- بهاء: ۱۲۵۰ تومان

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است.

مراکز پخش:

۱. قم، خیابان شهداء (صفائیه)، مؤسسه بوستان کتاب (مرکز چاپ و نشر)
دفتر تبلیغات اسلامی، ص. پ: ۱۹۷، تلفن: ۷۷۴۳۴۲۶
۲. خیابان سمیه، ۱۶ متری انصار (کوی شماره ۹)، جنب دادسرای ویژه،
تلفن: ۷۷۴۸۷۱۱ - ۰۹۱۲۱۵۹۳۵۰۹

فهرست مطالب

مقدمه ۱۵

بخش اول: پیش نوشتار

پیش نوشتار ۱۷

آثار خاتمان سوز گناه ۱۹

۱. تاریکی دل ۱۹

۲. قساوت قلب ۲۱

۳. سلب توفیق ۲۲

۴. اصرار بر گناه ۲۳

۵. کوچک شماری گناه ۲۴

۶. تظاهر به گناه ۲۵

۷. خشنودی از گناه ۲۵

بخش دوم: جایگاه و اهمیت توبه

جایگاه و اهمیت توبه ۲۹

بخش سوم: مفهوم توبه

مفهوم توبه ۳۵

بخش چهارم: فلسفه توبه

فلسفه توبه ۴۳

نخست: منشأ توبه پذیری خداوند ۴۳

۱. اراده ۴۳

۲. رحمت ۴۴

۳. فضل ۴۴

۴. مغفرت ۴۵

دوم: منشأ تربیتی توبه ۴۶

بخش پنجم: فوائد و آثار توبه

فوائد و آثار توبه ۵۵

۱. امیدواری ۵۵

۲. بخشودگی گناهان و استغفار ۵۶

۳. توبه و بازگشت ۵۷

۴. فلاح و رستگاری ۵۸
۵. جلب رحمت الهی ۵۹
۶. کسب شفاعت ۶۰
۷. جلب مغفرت ۶۰
۸. اجابت دعا ۶۱
۹. اجتناب از گناه ۶۲
۱۰. ارزش آفرینی ۶۲
۱۱. ایمان ۶۳
۱۲. برادری دینی ۶۳
۱۳. بهره‌مندی از امدادهای الهی ۶۴
۱۴. برخورداری از دنیا ۶۴
۱۵. تزکیه ۶۴
۱۶. تقوی ۶۵
۱۷. تکفیر ۶۵
۱۸. خیر ۶۶
۱۹. رهایی از اسارت ۶۶
۲۰. سعادت آخرتی ۶۷
۲۱. قبولی اعمال ۶۷
۲۲. قبولی گواهی ۶۸
۲۳. قدرت ۶۸
۲۴. مانع خسران ۶۹

- ۶۹ ۲۵. برخورداری از دعای خیر پیامبر ﷺ
- ۷۰ ۲۶. محبت خدا.

بخش ششم: عوامل پذیرش توبه

- ۷۳ عوامل پذیرش توبه.
- ۷۳ ۱. اعتراف به گناه.
- ۷۵ ۲. ارتکاب گناهان از روی جهل و خطا.
- ۷۷ ۳. اخلاص.
- ۷۸ ۴. استغفار.
- ۷۹ ۵. جبران گناهان با اعمال نیک.
- ۸۱ ۶. بخشش و گذشت از خطاکاران.
- ۸۲ ۷. انجام توبه قبل از احتضار مرگ.
- ۸۶ اشاره:
- ۸۶ ۸. ندامت و پشیمانی از گناهان و تصمیم بر ترک آنها.
- ۸۸ ۹. عجله و شتاب در انجام توبه.
- ۹۰ ۱۰. استمرار توبه.
- ۹۱ ۱۱. توسل.
- ۹۱ ۱۲. ذکر.
- ۹۲ ۱۳. ایمان و نوسازی پایه‌های آن.
- ۹۲ ۱۴. الحاح و اصرار و استغاثه بدرگاه خدا.

بخش ہفتم: موانع پذیرش توبہ

- ۹۷..... موانع پذیرش توبہ
- ۹۷..... ۱. شرک و کفر
- ۹۹..... ۲. نزول عذاب
- ۱۰۰..... ۳. حال احتضار و آستانہ مرگ
- ۱۰۲..... ۴. بعد از مرگ

بخش ہشتم: رہ یافتگان راستین

- ۱۰۷..... رہ یافتگان راستین
- ۱۰۸..... ۱. شعوانہ
- ۱۱۰..... ۲. گویندہ: یا مَنْ لَہُ الدُّنْیَا وَالْآخِرَةُ
- ۱۱۱..... ۳. توبہ حارث بن سوید
- ۱۱۲..... ۴. توبہ مرد تباش
- ۱۱۴..... ۵. فضیل بن عیاض
- ۱۱۷..... ۶. ابولبابہ
- ۱۱۹..... ۷. ثعلبہ انصاری
- ۱۲۲..... ۸. بَشْر حافی
- ۱۲۳..... ۹. حُرَیْب یزید ریاحی
- ۱۲۶..... ۱۰. زھیر بن قین
- ۱۲۷..... ۱۱ و ۱۲. أَبُو الحُثُوفِ بنِ حَرْثِ وَسَعْدِ بنِ حَرْثِ
- ۱۲۷..... ۱۳. دوست علی بن ابی حمزہ

- ۱۲۹..... آشتی با حق..... ۱۴
- ۱۳۲..... بیدار شده همدانی..... ۱۵
- ۱۳۵..... کتاب نامه.....
- ۱۳۷..... آثار نویسنده.....

تاکنون کردی گنه دیگر مکن

تیره کردی آب افزونتر مکن

و الحمد لله الَّذِي دَلَّنَا عَلَى التَّوْبَةِ الَّتِي لَمْ نُفِذْهَا إِلَّا مِنْ فَضْلِهِ،^۱
وَالصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ ﷺ وَآلِهِ الطَّاهِرِينَ؛

و سپاس و ستایش، خدایی راست که ما را به [حقیقت و گوهر] توبه
و بازگشت [از گناه] ره نمود؛ توبه‌ای که جز در پرتو بخشش و
احسان او آن را در نیافته‌ایم، و درود و سلام بر پیشوایمان محمد ﷺ
و خاندان پاکش.

آئین اسلام، شریعتی هموار و آسان است و اساساً «شَرِيعَتِ سَمَّحَةٍ
سَهْلَةٍ»، توصیفی از دین اسلام است؛ یعنی در این دین، تکلیف‌ها و
کیفرهای سخت و پیمان‌های سنگین نیست، توبه و بازگشت از گناه و
روی آوردن به خداوند و اصالت انسانی خویش نیز از جمله همین
تکلیف‌های هموار و آسانی است که خدای دانا و مهربان، بندگان

گناهکارش را بدان فراخوانده و مهرورزانه، مژده پذیرش آن را داده و خود را «تَوَاب» (توبه‌پذیر) نامیده است.

در معارف دینی، توبه از پایدارترین مفاهیم و از پیام‌های نخستین پیامبران الهی است. اهل سلوک آن را پس از بیداری از غفلت، اولین منزل سلوک دانسته‌اند.

حقیقت توبه، به خود آمدن و گونه‌ای قیام و انقلاب درونی علیه خود کردن و به کژی‌ها و نقص‌ها و ناراستی‌های خود پی بردن و اعتراف کردن به گناه، در پیشگاه خداوند و دفتر گذشته را ورق زدن است.

اگرچه احاطه غفلت و گناه، آدمی را گرفتار خشم و غضب خداوند می‌سازد و گاهی نیز راه گریز از آن را به روی او می‌بندد؛ اما خداوند، هیچ‌گاه او را در این حیرت و سردرگمی رها نکرده است؛ بلکه با فرستادن پیامبرانش راه بازگشت از گناه، یعنی در توبه را به روی او گشوده و به طبیعت و گوهر توبه و آثار و پیامدهای نیکوی آن آشنا کرده است.

﴿قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ﴾^۱

بگو: «ای بندگان من که بر خود اسراف و ستم کرده‌اید! از رحمت خداوند نومید نشوید که خدا همه گناهان را می‌آمرزد، زیرا او بسیار

آمرزنده و مهربان است.

آری! خداوند متعال، با پیام‌هایی از این دست، هرگونه خوف و حُزن و نگرانی و ناامیدی از رحمت و مهر و شفقت در مورد گناهکاران را از جانِ بندگانش می‌زداید و احسان و لطفش تا آن‌جا است که توبه‌کننده را محبوب و معشوق خود و مانند کسی دانسته که گویی گناهی مرتکب نشده است.

امام صادق علیه السلام فرمود:

إِنَّ اللَّهَ - عَزَّ وَجَلَّ - يَفْرَحُ بِتَوْبَةِ عَبْدِهِ الْمُؤْمِنِ إِذَا تَابَ كَمَا يَفْرَحُ
أَحَدُكُمْ بِضَالَّتِهِ إِذَا وَجَدَهَا!^۱

خدای - عز و جل - به توبه و بازگشت بنده مؤمنش، آن‌گاه که توبه کند، شاد می‌شود؛ هم‌چون شادی یکی از شما آن‌گاه که به گمشدهٔ خود دست یافته است.

براین اساس، خدای تعالی، خود، در توبه را به روی بندگان گناهکارش گشوده و از سر مهر و شفقت، آنان را بدین نعمت بزرگ و بی‌بدیل راه نمود، و گوهر توبه را هدیه کرد و راه‌های وصول به آن را شناساند و آثار نیکو و انسان ساز آن را مرده داد.

اثر حاضر، تحقیق و کاوشی کوتاه پیرامون توبه و موضوعات آن در قرآن و احادیث معصومین علیهم السلام است که در هشت بخش زیر تنظیم و تدوین گردیده است:

۱. پیش نوشتار
 ۲. جایگاه و اهمیت «توبه»
 ۳. مفهوم «توبه»
 ۴. فلسفه «توبه»
 ۵. فوائد و آثار «توبه»
 ۶. عوامل پذیرش «توبه»
 ۷. موانع پذیرش «توبه»
 ۸. ره یافتگان راستین.
- امید است کتاب حاضر موجب بیداری و ره یافتگی واقعی همگان
به سوی خدای هستی بخش و پروردگار رئوف گردد، ان شاء الله.

قم - ابوالفضل بهشتی

خرداد ۱۳۸۸ مصادف با ربیع الثانی ۱۳۳۰